

УДК 373.2.015.31:78

ОРФ-ПЕДАГОГІКА В СИСТЕМІ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Н. Б. Кривошея, В. О. Мартинова

ORFF-PEDAGOGY IN THE SYSTEM OF MUSICAL EDUCATION FOR CHILDREN OF PRESCHOOL AGE

N. B. Kryvosheia, V. O. Martynova

У статті розкрито значення орф-педагогіки в системі музичної освіти дітей дошкільного віку. На основі законодавчих і нормативних документів визначено, що одним зі шляхів усебічного та гармонійного розвитку дитини є залучення її в процес музичного виховання, яке потужно впливає на розвиток особистості. Зазначено, що надзвичайно дієвою в процесі формування мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку є орф-педагогіка, головним призначенням якої є залучення всіх дітей до музичної діяльності незалежно від їхніх здібностей, розкритість індивідуально-творчих сил, розвиток музикальності та творчості, вивільнення природних здібностей, самоствердження особистості, розвиток самостійності та свободи мислення тощо. Зауважено, що орф-педагогіка – це альтернативна система музичної освіти з головним складником імпровізацією, особливість якої полягає в глибокому та органічному взаємозв'язку музики, руху та мови. Акцентовано, що вона ґрунтується на принципах: навчання потрібне для розвитку (від потрібно до хочу); рух, звук, мова, спів неподільно пов'язані спочатку, і поступово поділяються потім (від єдності до розподілу), процес важливіший за результат (від процесу до результату), практика важливіша за теорію (від розваги до навчання). Розкрито зміст елементів системи орф-педагогіки (мовні вправи (декламація віршів і прози під супровід, голосові звукові ефекти – жартівливі віршики, забавлянки, лічилки, примовки, потішки «Кожушок», «Мишеня», «Дощик», «Жабки», «Кулачки й долоньки» тощо), поетичне музикування (читання під музичний супровід – «Осіньна казка», вірш «Ніч», словесна гра з рухами «Веселий дід» тощо), музично-рухові вправи (рух під музику – «Іди, іди, дощику», «Ходить гарбуз по городу», «Подольночка», «Будь уважним» тощо), гра на елементарних музичних інструментах (музичні іграшки та інструменти – ігри «Наш оркестр», «Музичні інструменти», «Чий ансамбль краще?», «Магазин музичних інструментів» тощо), елементарний музичний театр (інтегративна ігрова діяльність, з одночасним використанням музики, руху, танцю, мови та художнього образу – Музична казка про висоту звуків, казка «Про високі та низькі звуки», казка «Як виникли ноти?» тощо)) у системі музичної освіти дітей дошкільного віку. Доведено, що використання елементів орф-педагогіки сприяє розв'язанню важливого питання освіти через творчість.

Ключові слова: орф-педагогіка, музична освіта, діти дошкільного віку, мовні вправи, поетичне музикування, музично-рухові вправи, гра, музичні інструменти, музичний театр.

The article reveals the importance of Orff-pedagogy in the system of musical education for children of preschool age. Based on legislative and regulatory documents, it is determined that one of the ways to the comprehensive and harmonious development of the child is to involve him in the process of music education, which is of a strong impact on the development of the individual. It is noted that Orff-pedagogy is extremely effective in the process of forming artistic and creative competence of children of preschool age, the main purpose of which is to involve all children in musical activities regardless of their abilities, the open-mindedness of individual creative forces, the development of musicality and creativity, the release of natural abilities, self-affirmation of the individual, the development of independence and freedom of thought, etc. It has been noted that Orff-pedagogy is an alternative system of music education with the main component of improvisation, the peculiarity of which is the deep and organic relationship of music, movement, and language. It is emphasized that it is based on the following principles: learning is necessary for development (from need to want); movement, sound, language, singing are inextricably linked first, and gradually separated later (from unity to division), the process is more important than the result (from process to result), practice is more important than theory (from entertainment to learning). It is disclosed the content of the elements of the Orff-pedagogy system (language exercises (recitation of poetry and prose under accompaniment, voice sound effects – playful rhymes, laughablenesses, counters, jokes, nursery rhymes «Sheepskin Coat», «Mousy», «Light Rain», «Frogs», «Small Fists and Heels of Hand», etc.), poetic music-making (reading to musical accompaniment – «Autumn Tale», the poem «Night», the word game with movements «Merry Grandfather», etc.), musical-motor exercises (movement to the music – «Go, Go, Rain», «Pumpkin Walks Around the Garden», «Podolyanochka», «Be Attentive», etc.), playing elementary musical instruments (musical toys and instruments – games «Our Orchestra», «Musical Instruments», «Whose Ensemble Is Better?», «Musical Instrument Store», etc.), elementary musical theater (integrative game activity with the simultaneous use of music, movement, dance, language and artistic image – Musical Fairy Tale About the Height of Sounds, the fairy tale «About High and Low Sounds», the fairy tale «How Did Notes Appear?», etc.) in the system of musical education of children of preschool age. It is proved that the use of elements of Orff-pedagogy helps to solve an important issue of education through creativity.

Keywords: Orff-pedagogy, musical education, children of preschool age, language exercises, poetic music-making, music and motor exercises, game, musical instruments, musical theater.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Головним завданням сучасної освіти є постійне збагачення її змісту знаннями, оволодіння якими сприяло б усебічному та гармонійному розвитку покоління молоді. Успішність такого розвитку неможлива без урахування складників освітньої діяльності в дошкільному дитинстві, бо дошкільна освіта є «стартовою платформою особистісного розвитку дитини» (Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти., 2021). У законодавчих і нормативних документах (Про дошкільну освіту (2001), Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років (проект) (2014), Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (2021), Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у

дошкільних навчальних закладах (2021) тощо) визначено пріоритетні напрями розвитку системи дошкільної освіти й основні вимоги до рівня розвиненості та вихованості дитини, умови, за яких вони можуть бути досягнуті. Так, згідно із Законом України «Про дошкільну освіту», завданнями дошкільної освіти є формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду (Про дошкільну освіту, 2021). У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні акцентовано на формуванні ключових компетентностей, що спрямовані на розвиток особистості дитини та зазначено: компетентність як наслідок дошкільної освіти та особистісне надбання відображає систему взаємопов'язаних складників фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості дитини: емоційно-ціннісного ставлення; сформованості знань; здатності та навичок до активного, творчого впровадження набутого досвіду, тобто до регуляції досягнень, поведінки, діяльності (Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти..., 2021). В інструктивно-методичних рекомендаціях «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» метою музичного виховання дітей дошкільного віку є виховання гармонійно розвинутої, естетично й творчо спрямованої особистості дитини під впливом цінностей українського й світового музичного мистецтва, розвиток музикальності, здібностей музичного виконавства й творчості, формування основ музичної культури, відповідної до віку музичної компетенції (Щодо організації роботи з музичного виховання дітей, 2016).

Отже, одним зі шляхів усебічного та гармонійного розвитку дитини є залучення її в процес музичного виховання, яке потужно впливає на розвиток особистості.

Аналіз світового педагогічного досвіду уможливорює виокремити декілька відомих концепцій музичного виховання дітей, які можуть бути використані в освітньому процесі закладу дошкільної освіти (далі ЗДО): метод музичного виховання Марії Монтессорі, концепція музичного виховання «Елементарне музикування» Карла Орфа, система музично-ритмічного виховання Еміля Жак-Далькроза, методика музичної освіти дітей – «Виховання талантів» Сініті Судзукі та ін.

Однією з поширених є концепція музичного виховання «Елементарне музикування» («елементарне», тобто «просте», «доступне кожному», але не примітивне) Карла Орфа, відомого німецького композитора. К. Орф розробив систему дитячого музичного виховання, максимально наближену до

можливостей та інтересів звичайної дитини, сутність якої полягає у виявленні й розвитку музичних здібностей через імпровізацію в музиці та рухах, для розкриття в кожній дитині творчого потенціалу. Ми погоджуємося з думкою С. Тимошук, що її ключові позиції актуальні наразі: ставлення до дитини як до самостійної особистості, повага до неї та прийняття будь-яких її індивідуальних виявів; створення на занятті атмосфери гри; дотримання принципу «Для дитини, а не над нею» (Тимошук, 2013).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми. Проблему впливу музики на формування гармонійно розвиненої особистості дошкільника розкрито в наукових дослідженнях Т. Лісовської (2013) («музичне середовище», «імпровізація», їх вплив на розвиток особистості дошкільника), І. Малашевської (2015) та ін. (виховний потенціал музики), Н. Георгян (1998), М. Шуть (2013) та ін. (музично-творчий розвиток дітей), О. Кульчицької (2004) та ін. (педагогічні технології у розвитку музичного сприйняття дітей дошкільного віку), С. Науменко (1996) та ін. (особливості розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку), Т. Науменко (2007), А. Шевчук (2000) та ін. (збагачення змісту музичного виховання дошкільників), Г. Гац і Л. Добринюк (2017) та ін. (особливості навчання та виховання дітей за допомогою музичного мистецтва) тощо.

Останні десятиліття в науковій літературі помітно зросла кількість досліджень щодо творчості та музично-педагогічної спадщини німецького педагога та композитора К. Орфа (Л. Баренбойм, 1970), О. Леонтєва (1984) та ін.); розкриття змісту концепції музичного виховання К. Орфа та методики її використання на музичних заняттях у ЗДО (Т. Белко (2019) та ін.); теоретичних аспектів упровадження методики елементарного музикування К. Орфа в сучасну педагогічну практику (К. Завалко (2013), Т. Медвідь (2021), О. Ростовський (2011), В. Черкасов (2016), Ю. Якименко (2019) та ін.); теорії та практики музично-естетичного виховання за системою К. Орфа (Е. Куришев & Л. Куришева (1994) та ін.); основ орф-педагогіки та впровадження її у процесі дошкільної музичної освіти (В. Бутко (2019), Т. Черноус (2017) та ін.)

Зауважимо, що збільшення кількості праць, присвячених музичному вихованню дітей дошкільного віку за системою К. Орфа, свідчить про пильну увагу вчених до цього питання. Проте, вважаємо за доцільне продовження аналогічних досліджень.

Мета статті полягає в розкритті значення орф-педагогіки в системі музичної освіти дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. У межах дослідження музичної освіти важливою є визначена у Дердавному стандарті– Базовому компоненті дошкільної освіти (Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти, 2021) мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована) ключова компетентність, що реалізується в освітньому напрямі «Дитина у світі мистецтва», результатом набуття якою є елементарна обізнаність дитини в специфіці видів мистецтва, ціннісне ставлення до мистецтва та мистецької діяльності, прагнення сприймати мистецтво тощо:

– емоційно-ціннісне ставлення: ... виявляє ціннісне ставлення до творчості музикантів, співаків, танцівників; інтерес до мистецької діяльності; позитивно відгукується на пропозиції включення в різні види мистецько-творчої діяльності (слухання музики, співи, музична гра, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах); отримує задоволення від мистецької діяльності...;

– сформованість знань: має елементарні уявлення про види мистецтва (художньо-продуктивне, музичне, театральне); розуміє мистецтво як результат творчої діяльності митців, виконавців; виявляє інтерес до творів різних видів мистецтва..., ...розуміє призначення зображувальних матеріалів, театального реквізиту, атрибутів для образотворчої, театралізованої, музичної діяльності; здатна до реалізації творчого задуму за їх допомогою; має уявлення про музичну гру, пісню, хоровод, танець, інструментальну музику...;

– навички: пов'язує яскравість образу, зміст твору зі звуками, ритмами, динамікою, темпом, рухами; мімікою, жестами...; здатна розрізнити основні жанри музики (вокальні, інструментальні)...; ...має найпростіші навички виконавської культури та культури глядача; має відповідні до віку навички співу, слухання музики, музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах; виявляє музикальність, уміння передавати настрій, емоції, почуття в музично-руховій і пісенній творчості, музикуванні та музичній грі; ... виявляє елементарні навички рефлексії – обмірковує з іншими свій мистецький досвід, враження, ставлення до мистецької діяльності (Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти, 2021).

Загальновідомо, що мистецько-творча компетентність дітей дошкільного віку виявляється в умінні практично реалізувати свій художньо-практичний потенціал, отримувати бажаний результат творчої діяльності, елементарно застосовувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності. Для формування мистецько-творчої компетентності вихователі, музичні керівники в ЗДО використовують різноманітні традиційні й інтерактивні форми та методи музичного виховання (самостійна музична діяльність, використання музики в повсякденному житті, музичні заняття, музичні розваги, музично-театралізовані свята, додаткові – заняття дітей за інтересами, гуртки (студії) тощо).

Надзвичайно дієвою в аспекті формування мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку є орф-педагогіка, головним призначенням якої є залучення всіх дітей до музичної діяльності незалежно від їхніх здібностей, розкритість індивідуально-творчих сил, розвиток музикальності та творчості, вивільнення природних здібностей, самоствердження особистості, розвиток самостійності та свободи мислення тощо. К. Орф стверджував, що «ким би не стала в подальшому дитина – музикантом або лікарем, вченим або робітником, завдання педагогів – виховувати в неї творче начало, творче мислення... прищеплення бажання і вміння творити виявлятимуться у будь-якій сфері майбутньої діяльності дитини» (Баренбойм, 1970).

Зауважимо, що орф-педагогіка – це альтернативна система музичної освіти, бо головним складником у ній є імпровізація (Якименко, 2019), особливість якої в глибокому та органічному взаємозв'язку музики, руху та мови. Вона ґрунтується на принципах: навчання потрібне для розвитку (від потрібно до хочу); рух, звук, мова, спів неподільно пов'язані спочатку, і поступово поділяються потім (від єдності до розподілу), процес важливіший за результат (від процесу до результату), практика важливіша за теорію (від розваги до навчання).

Орф-педагогіка побудована на синтезуванні різних видів діяльності – спів (артикуляція, вокальна імпровізація тощо), рух (ігри, вправи, пантоміма, рухова імпровізація, народний танець, художня хореографія тощо), гра на музичних інструментах (барабан, бубон, трикутник, дзвіночок, ксилофон тощо), що здебільшого відбуваються одночасно, доповнюючи один одного. Основними методами активізації здібностей дітей, що складають основу орф-педагогіки, є імпровізація, музикування, моделювання, засоби – ритмізована мова, діалоги-речитативи, музична сценічна гра та сценки з казок тощо.

Аналіз посібника «Шульверк» (1954; 1963), наукового доробку В. Семизорової, І. Шараєвської, Н. Степаненко (2014), О. Леонтєвої (1984) та ін. уможлиблює констатувати, що в орф-педагогіці уроку (заняття) як такого немає: діти слухають різну за жанрами музику, відтворюють звуки, пританцьовуючи чи відбиваючи ритм, співають, рухаються в просторі, спілкуються з іншими дітьми. О. Леонтєва зазначила, що це драматургічно організований час, підпорядкований правилам акторської гри, театр актора. що грає, театр прикладний, навчальний, театр без глядача, але саме театр. ..., що залишається весь час на межі між звичайною дитячою грою «у щось» та театралізованою грою-виставою, розігруванням в особах діалогів, сюжетних ситуацій (Леонтєва, 1984).

Сучасні науковці К. Завалко (2013), І. Малашевська (2015), акцентуючи на перевагах системи К. Орфа, зазначили, що орф-педагогіка, ґрунтуючись на єдності музики, руху та слова, є практичним засобом розвитку та виховання, підтримки цілісності особистості, покращення контакту із собою та світом. Такий підхід сприймає дитину як співавтора власного музичного світу та сприяє свободі імпровізації, можливості створювати власну музику тощо (Завалко, 2013). Л. Аристова виділила такі переваги орф-педагогіки: організація музичних занять не потребує спеціальної музичної освіти педагога; система легко поєднується з іншими методиками раннього розвитку дітей за рахунок своєї універсальності й економічності, крім цього висока адаптивність до різноманітних національних умов дозволяє використовувати кращі зразки народної культури; ураховує індивідуальні особливості дитини та дозволяє ефективно взаємодіяти дітям із різними навичками, здібностями та потребами; закладає величезний потенціал для розвитку дітей та подальшої творчої діяльності (Аристова, 2018).

Отже, упровадження різноманітних форм музичного виховання в освітній процес ЗДО, за методикою К. Орфа, сприяє розв'язанню вихователем, музичним керівником таких завдань: навчити дітей грати на дитячих музичних інструментах, в ансамблі (музикування), виконувати пісні, розспівки, мелодії на основі заданого тексту, краще відчувати своє тіло (керувати), сприймати музику, розуміти певні закономірності музичного мистецтва; позитивно відгукується на пропозиції включення в різні види творчої діяльності: слухання музики, співи, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах, абстрактно мислити та впізнавати різні емоції; формувати віру у власні сили, здатність радіти успіхам іншого, уміння

самовиражатися, слухати один одного та себе не лише під час музикування; розвивати артистичність, відчуття ритму, слуху, тактильні відчуття, емоційний світ, комунікативні навички, уміння домовлятися, погоджувати свої дії, уміння концентрувати увагу, пам'ять, орієнтуватися в просторі та часі, спілкуватися з іншими дітьми; виховувати відповідальність, бажання взяти ініціативу на себе, допомагати іншому тощо.

Розв'язанню зазначених вище завдань, що впливатимуть на формування мистецько-творчої компетентності, сприятимуть:

– мовні вправи (загальний музичний розвиток) – декламація віршів і прози під супровід («звучні жести» (плескання руками, ляскання по стегнах, грудях, притупування, клацання пальцями тощо), голосові звукові ефекти (кряхтіння, шепотіння, цокання язиком тощо). Такі вправи розвивають метроритмічне почуття, дрібну моторику рук, здатність до самовираження, навички творчого музикування, фантазію, формують правильну артикуляцію, цікавість до музики, мотивують до музичної творчості тощо (жартівливі віршики, забавлянки, лічилки, примовки, потішки «Кожушок», «Мишеня», «Дощик», «Жабки», «Дощик накрапає», «Чечір-вечір», «Яків», «Кулачки й долоньки», «Як тебе звати?» тощо);

– поетичне музикування – читання (щоб словесний текст перетворився на матеріал для мовленнєвого музикування, потрібно: рівно, метрично декламувати текст, ритмізовано вимовляти окремі слова, ланцюжки слів і текст) під музичний супровід (після кожної фрази грають тріскачки, кастаньети, дзвіночок, бубенці та свистулька тощо). Такі вправи вчать розрізняти звучання інструментів за тембром, допомагають відчути гармонійне звучання поезії та музики, формують свідоме мовленнєве та музичне інтонування, удосконалюють навички, набуті в роботі з мовними вправами (почуття ритму, володіння темпом, динамікою), розвивають почуття ансамблю («Осінь казка», вірш «Ніч», словесна гра з рухами «Миші», «Веселий дід» тощо);

– музично-рухові вправи – рух (крок, біг, нахили, повороти, кружляння по колу, квадрату, діагоналі, змійками, вісімками, парами, трійками, ланцюжком, зі зміною партнера тощо) під музику. Такі вправи вчать узгоджувати музику з рухами, відчувати власне тіло, дотримуватися дистанції, знаходити свою «стежку» та уникати зіткнень, координувати свої рухи з іншими учасниками, діяти спільно, формують навички імпровізування, самовираження в просторі, естетичний смак, сприяють організації рухової активності, усвідомленню творчої та естетичної

виразності ритму, усвідомленню своєї індивідуальності та неповторності, розвивають слухове сприймання, соціальні навички поведінки в групі, реакцію, зосередженість, увагу («Казкові чоловічки», «Яструб і курчата», «Квочка», «Каблучка», «Літак і хмари», «Пугач», «Кішка та котенята», «Ведмедик та пасіка», «Знайди своє місце», «Іди, іди, дощику», «Ходить гарбуз по городу», «Подоляночка», «Каруселі», «Будь уважним» тощо);

– гра на елементарних музичних інструментах – музичні іграшки та інструменти (струнні – цитри, домри, балалайки, гітари, гуслі, бандури; духові – флейти, жалійки, волинки, кларнети, дудочки, сопілки, свистульки, тріоли, губна гармоніка; клавішно-язичкові – баяни, акордеони, гармонії, гармошки; ударно-клавішні – іграшкові роялі, піаніно; ударні – бубни, барабани, кастаньєти, трикутники, маракаси, тарілки, дзвіночки, металофони, ксилофони, тарахкальця тощо). Такі вправи вчать розрізняти характер звучання музичних інструментів, основним правилам користування та зберігання музичних інструментів, елементарним прийомам гри на дитячих музичних інструментах, розрізняти темброве звучання інструментів, взаємодіяти між собою, збагачують активний словник дошкільників, розвивають їхню мову (спеціальні музичні терміни: струни, клавіші, медіастр, оркестр, ансамбль тощо), розвивають музичний смак і тембровий слух, почуття ансамблю, відчуття ритму, тембру, ладу, звуковисотності, слуху, тактильних відчуттів, естетичного сприйняття та естетичних почуттів, музикальності, музично-сенсорних здібностей, зосередженості, музичної пам'яті, розширюють кругозір і стимулюють інтерес до інструментальної музики, виховують бажання самостійно виконувати музичні твори, наполегливість, витримку, цілеспрямованість тощо (ігри «Наш оркестр», «Музичне лото», «Музичні інструменти», «Музичні загадки», «Чий ансамбль краще?», «Чарівні звуки», «Веселий маятник», «Вгадай музичний інструмент», «Магазин музичних інструментів», «Звук та я», «Музика кроків» тощо);

– елементарний музичний театр – інтегративна ігрова діяльності, з одночасним використанням музики, руху, танцю, мови та художнього образу (театралізовані дійства, сценки, музичні опуси, сценічна гра з ролями, сцени з казок, спектаклі, інсценізація пісень, театральні етюди тощо). Така форма роботи сприяє формуванню уміння помічати в довкіллі цікаві ідеї та втілювати їх, створюючи свій художній образ, «входити в образ» та «утримувати» його впродовж усього театралізованого дійства, використовувати мовленнєві та виконавські дії для створення певного

образу (персонажа), передавати характерні особливості різних художніх образів, переносити набуті навички в самостійну ігрову діяльність, естетичного смаку, бажання знаходитись в атмосфері вільної рухової та творчої діяльності, удосконаленню співочих здібностей (уміння співати без напруги, природним голосом, передавати настрої мімікою та рухами), артикуляційного апарату та інтонаційної виразності мовлення, тембрового слуху (високо – низько), чуття ритму, розвитку акторських здібностей, творчої уяви, асоціативного мислення, уміння бачити незвичайні моменти в буденному, допомагає усвідомленню почуття задоволення від процесу та результату творення, радості, значущості тощо (музична казка «Про висоту звуків», казка «Про високі та низькі звуки», казка «Як виникли ноти?»), театралізовані постановки казок «Три поросятка», «Колобок», «Рукавичка» тощо, ігрова ситуація «Музична скринька», театральна вистава за книжкою Е. Карла «Від голови до ніг» тощо).

Зазначимо, що складники системи музичного виховання гармонійно вплітаються в структуру занять і допомагають дітям добре орієнтуватися в новому матеріалі, створювати образи, співати, рухатись, гратись, придумувати, змінювати, слухати, радіти успіхам тощо та знайти своє місце, незалежно від рівня їхніх музичних здібностей.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, процес усебічного та гармонійного розвитку покоління молоді обов'язково має включати музичну освіту, бо саме така освіта сприяє формуванню загальної та музичної культури, потужно впливає на розвиток творчості, індивідуальності та неповторності кожної дитини.

Елементи системи орф-педагогіки (мовні вправи, поетичне музикування, музично-рухові вправи, гра на елементарних музичних інструментах, елементарний музичний театр) у системі музичної освіти дітей дошкільного віку сприяють розв'язанню важливого питання освіти через творчість, що є підґрунтям для створення надійної основи для становлення й подальшого розвитку всіх пізнавальних процесів (навчатися діючи та створюючи), пізнання музичного мистецтва (через нього навколишнє життя та себе), залучення до духовного багатства свого народу, отримання задоволення від процесу та результату творення, що призводить до набуття мистецько-творчої компетентності.

Перспективи подальших досліджень проблеми вбачаємо в розробці педагогічної моделі щодо впровадження системи «елементарного музикування» Карла Орфа в групах молодшого та середнього дошкільного віку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Аристова, Л. (2018). *Методика музичного навчання та виховання*. Миколаїв: Іліон.
<https://bit.ly/3RvZUxZ>
- Баренбойм, Л. (Ред.). (1970). *Система детского музыкального воспитания Карла Орфа*.
<https://ru.ua1lib.org/book/3040453/b6adae>
- Белко, Т. (2019). *Мовленнєві та музично-рухові вправи з використанням елементів методики Карла Орфа*. <http://dnz1.dvor-selrada.gov.ua/info/page/11162>
- Бутко, В. (2019). "Приветственные песенки" для музыкальных занятий с детьми дошкольного возраста. У *Орф-підхід у розвитку креативності: шляхи інтеграції у сучасну мистецьку освіту* : зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ (Україна) 17 березня 2019 року (сс. 46–48). Чернігів: ПВК "Десна".
- Гац, Г., & Добринюк Л. (2017). Музичне виховання як невід'ємний чинник гармонійного розвитку дітей дошкільного віку. *Педагогічний часопис Волині*, 2, 21–26.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13285/1/21-26.pdf>
- Георгян, Н. М. (1998). Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами музичної ритміки (Автореф. дис. канд. пед. наук). Луганський держ. педагогічний ін-т ім. Т. Г. Шевченка, Луганськ.
- Завалко, К. В. (2013). *Педагогічна інноватика в теорії та практиці музичної освіти*. Черкаси: Черкас. ЦНП.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36572/1/K_Zavalko_Monograph_2013_IM.pdf
- Кульчицька, О. (2004). Педагогічні технології у розвитку музичного сприйняття дітей дошкільного віку. *Рідна школа*, 2, 19–21.
- Куришев, Є., & Куришева, Л. (1994). *Теорія та практика музично-естетичного виховання за системою К. Орфа*. Київ: ІСДОУ.
- Леонт'єва, О. (1984). Карл Орф. https://www.docme su/doc/1698262/leont_eva-o-karl-orf
- Лісовська, Т. А. (2013). Розвиток творчих здібностей старших дошкільників у процесі музично-імпровізаторської діяльності. *Наука і освіта*, 3, 93–95.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12172/1/Lisovska.pdf>
- Малашевська, І. А. (2015). Теорія та практика сучасної системи музичної освіти дітей молодшого шкільного віку. *Людинознавчі студії. Педагогіка*, 31, 198–208.
<https://dspu.edu.ua/pedagogics/arhiv/31/22.pdf>
- Медвідь, Т. (2021). Творчий розвиток учнів у музично-педагогічній концепції К. Орфа. *Естетика і етика педагогічної дії*, 23, 118–125. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2021.23.238263>
- Науменко, С. І. (1996). *Музично-естетичне виховання дошкільнят*. Київ: Магістр-S.
- Науменко, Т. (2007). *Музичне виховання найменших: Інтегровані заняття*. Київ: Шкільний світ.
- Про дошкільну освіту, Закон України № 2628-III (2001) (Україна).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
- Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція, Наказ МОН України № 33 (2021) (Україна).

https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovo%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

- Ростовський, О. (2011). Педагогічна концепція і методична система музичного виховання Карла Орфа. У *Теорія і методика музичної освіти* (сс. 98–104). Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.
- Семизорова В. В., Шараєвська І. Я., & Степаненко Н. В. (2014). Використання системи "елементарного музикування" Карла Орфа в освітньому процесі дошкільного навчального закладу. Тернопіль : Мандрівець.
- Тимошук, С. В. (2013). Розвиток творчості дитини засобами музичної діяльності: за принципами концепції музичного виховання К. Орфа. *Обдарована дитина*, 5, 22–34.
- Черкасов, В. (2014). *Теорія і методика музичної освіти*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. https://bohdan-books.com/userfiles/file/books/lib_file_197604469.pdf
- Черноус, Т. (2017). Орф-метод як терапія. *Електронний журнал "Музичний керівник"*, 11, 25.
- Шевчук, А. С. (2000). Сучасні підходи до організації музичної діяльності дітей: метод. реком. *Дошкільне виховання*, 2, 6–7.
- Шуть, М. (2013). Розвиток креативності дітей на музичних заняттях. *Музичний керівник*, 8, 4–13.
- Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах, Лист МОН України № 1/9-454 (2016) (Україна). <http://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/52246/>
- Якименко, Ю. І. (2019). Система Карла Орфа як ідеальна платформа для всебічного розвитку дитини. У *Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Серія "Мистецтво"* (сс. 206–209). Чернігів: Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка.
- Orff, K., & Keetman, G. (1954). *Schulwerk musik für Kinder*. Mainz.
- Orff, K. (1963). *Das Schulwerk – Ruchliek und Ausbick*. Mainz.

REFERENCES

- Arystova, L. (2018). *Metodyka muzychnoho navchannia ta vykhovannia: navch.-metod posibnyk [Teaching methods of music education and upbringing: teaching method: educational-methodical manual]*. Mykolaiv: Ilion <https://bit.ly/3RvZUxZ> [in Ukrainian].
- Barenboim, L. A. (Red.). (1970). *Sistema detskogo muzykalnogo vospitaniia Karla Orfa [System of children's musical education by Carl Orff]*. <https://ru.ua1lib.org/book/3040453/b6adae> [in Russian]
- Bielko, T. V. (2019). *Movlennievi ta muzychno-rukhoivi vpravy z vykorystanniam elementiv metodyky Karla Orfa [Speech and music-motor exercises using elements of Carl Orff's method]*. <http://dnz1.dvor-selrada.gov.ua/info/page/11162> [in Ukrainian]
- Butko, V. (2019). "Privetstvennye pesenki" dlia muzykalnykh zaniatii s detmi doshkolnogo vozrasta ["Welcome songs" for music lessons with preschool children]. In *Orf-pidkhid u rozvytku kreatyvnosti: shliakhy intehratsii u suchasnu mystetsku osvitu: zb. materialiv*

- II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kyiv (Ukraina) 17 bereznia 2019 roku [Orff-approach in the development of creativity: ways of integration into modern art education: collection of materials of the II International Scientific and Practical Conference, Kyiv (Ukraine) March 17, 2019].* (pp. 46–48). Chernihiv: PVK "Desna" [in Ukrainian]
- Hats, H., & Dobryniuk, L. (2017). Muzychne vykhovannia yak nevidiemnyi chynnyk harmoniinoho rozvytku ditei doshkilnoho viku [Musical education as an integral factor in the harmonious development of children of preschool age]. *Pedahohichnyi chasopys Volyni [Volyn Pedagogical Journal]*, 2, 21–26. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13285/1/21-26.pdf> [in Ukrainian].
- Heorhian, N. M. (1998). *Rozvytok tvorchykh zdibnostei molodshykh shkolariv zasobamy muzychnoi rytmyky* (Avtoref. dys. kand. ped. nauk) [Development of creative abilities of junior schoolchildren by means of musical rhythmic (Extended abstract of Candidate's thesis)]. Luhanskyi derzh. pedahohichnyi in-t im. T. H. Shevchenka, Luhansk. [in Ukrainian].
- Zavalko, K. V. (2013). *Pedahohichna innovatyka v teorii ta praktytsi muzychnoi osvity: monohrafiia* [Pedagogical innovation in the theory and practice of music education: monograph]. Cherkasy: Cherkas. TsNP https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36572/1/K_Zavalko_Monograph_2013_IM.pdf [in Ukrainian].
- Kulchytska, O. (2004). Pedahohichni tekhnolohii u rozvytku muzychnoho spryiniattia ditei doshkilnoho viku [Pedagogical technologies in the development of musical perception of preschool children]. *Ridna shkola [Native School]*, 2, 19–21 [in Ukrainian].
- Kuryshch, Ye., & Kuryshcheva, L. (1994). *Teoriia ta praktyka muzychno-estetychnoho vykhovannia za systemoiu K. Orfa* [Theory and practice of music and aesthetic education according to the system of C. Orff]. Kyiv: ISDOU. [in Ukrainian].
- Leontieva, O. (1984). *Karl Orf: monografiia* [Carl Orff: monograph]. <https://www.docme.ru/doc/1698262/leonteva-o.-karl-orf> [in Russian]
- Lisovska, T. A. (2013). Rozvytok tvorchykh zdibnostei starshykh doshkilnykiv u protsesi muzychno-improvizatsiynoi diialnosti [Development of creative abilities of senior preschoolers in the process of musical-improvisational activity]. *Nauka i osvita [Science and Education]*, 3, 93–95. <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12172/1/Lisovska.pdf> [in Ukrainian]
- Malashevska, I. A. (2015). Teoriia ta praktyka suchasnoi systemy muzychnoi osvity ditei molodshoho shkilnoho viku [Theory and practice of the modern system of music education of primary school children]. *Liudynoznavchi studii. Pedahohika [Anthropological Studies. Pedagogy]*, 31, 198–208. <https://dspace.pdpu.edu.ua/pedagogics/arhiv/31/22.pdf> [in Ukrainian]
- Medvid, T. (2021). Tvorchyi rozvytok uchniv u muzychno-pedahohichnii kontseptsii K. Orfa [Creative development of students in the musical and pedagogical concept of C. Orff]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii [Aesthetics and Ethics of Pedagogical Action]*, 23, 118–125. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2021.23.238263> [in Ukrainian]
- Naumenko, S. I. (1996). *Muzychno-estetychne vykhovannia doshkilniat* [Musical and aesthetic education of preschool children]. Kyiv [in Ukrainian]

- Naumenko, T. (2007). Muzychne vykhovannia naimenshykh: Intehrovani zaniattia [Music education of the youngest: Integrated classes]. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian]
- Pro doshkilnu osvitu, Zakon Ukrainy [On Preschool Education, Law of Ukraine] № 2628-III. (2001). (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> [in Ukrainian]
- Pro zatverdzhennia Bazovoho komponentu doshkilnoi osvity (Derzhavnogo standartu doshkilnoi osvity) nova redaktsiia [On approval of the Basic Component of Preschool Education (State Standard of Preschool Education) new edition], Nakaz MON Ukrainy [Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine] № 33. (2021). (Ukraine). https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian]
- Rostovskiy, O. (2011). Pedahohichna kontseptsii i metodychna systema muzychnoho vykhovannia Karla Orfa [Pedagogical concept and methodical system of music education of Carl Orff]. In *Teoriia i metodyka muzychnoi osvity*. [Theory and methods of music education] (pp. 98–104). Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian]
- Semyzorova, V. V., Sharaievska, I. Ya., & Stepanenko, N. V. (2014). *Vykorystannia systemy "elementarnoho muzykuvannia" Karla Orfa v osvitnomu protsesi doshkilnoho navchalnoho zakladu* [Using the system of "elementary music-making" by Carl Orff in the educational process of preschool education]. Ternopil: Mandrivets [in Ukrainian]
- Tymoshchuk, S. V. (2013). Rozvytok tvorchosti dytyny zasobamy muzychnoi diialnosti: za pryntsypany kontseptsii muzychnoho vykhovannia K. Orfa [Development of children's creativity by means of musical activity: according to the principles of the concept of music education of C. Orff]. *Obdarovana dytyna* [Gifted Child], 5, 22–34 [in Ukrainian]
- Cherkasov, V. (2016). *Teoriia i metodyka muzychnoi osvity* [Theory and teaching methods of music education]. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian]
- Chernous, T. (2017). Orf-metod yak terapiia [Orff-method as therapy]. *Elektronnyi zhurnal «Muzychnyi kerivnyk»* [Electronic Journal "Musical Director"], 11, 25 [in Ukrainian].
- Shevchuk, A. C. (2000). Suchasni pidkhody do orhanizatsii muzychnoi diialnosti ditei: metod. rekom [Modern approaches to the organization of children's musical activity: methodical guidelines]. *Doshkilne vykhovannia* [Preschool Upbringing], 2, 6–7 [in Ukrainian]
- Shut, M. (2013). Rozvytok kreatyvnosti ditei na muzychnykh zaniattiakh [Development of children's creativity in music classes]. *Muzychnyi kerivnyk* [Musical Director], 8, 4–13 [in Ukrainian]
- Shchodo orhanizatsii roboty z muzychnoho vykhovannia ditei u doshkilnykh navchalnykh zakladakh [Regarding the organization of work on musical education of children in preschool educational institutions], Lyst MON Ukrainy [Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine] № 1/9-454 (2016) (Ukraine). <http://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/52246/> [in Ukrainian]
- Yakymenko, Yu. I. (2019). Systema Karla Orfa yak idealna platforma dlia vsebichnoho rozvytku dytyny [Carl Orff's system as an ideal platform for the comprehensive development of the child]. *Zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii vykladachiv i studentiv fakultetu doshkilnoi, pochatkovoï osvity ta mystetstv. Seriia "Mystetstvo"* [Collection of materials of the scientific-practical conference of lecturers and students of the Faculty of Preschool, Primary Education and Arts. Art Series]

(pp. 206–209). Chernihiv Collegium National University named after T.G. Shevchenko
[in Ukrainian]

Orff, C., & Keetman, G. (1954). *Schulwerk musik für Kinder* [*Schulwerk music for children*].
Mainz. [in German]

Orff, C. (1963). *Das Schulwerk – Rückblick und Ausblick* [*Schulwerk – results and tasks*]. Mainz.
[in German]

Кривошея Неля Борисівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти, ДВНЗ
«Донбаський державний педагогічний
університет»

каб.16, провул. Вчительський, 1,
Слов'янськ, Україна, 84112

Тел. +38(066)6934184

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2892-0779>

e-mail: NelyaKrivosheya @gmail com

Nelya Kryvosheia

D.Sc. in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of Preschool Education
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”

Room 16, 1 Teacher Str, Sloviansk,
Ukraine, 84112

Tel. +38(066)6934184

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2892-0779>

e-mail: NelyaKrivosheya @gmail com

Мартінова Валерія Олександрівна

здобувачка 2 (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 012

Дошкільна освіта, ДВНЗ «Донбаський
державний педагогічний університет»

Каб.16, провул. Вчительський, 1,
Слов'янськ, Україна, 84112

Тел. .+380508666128

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7621-3334>

e-mail: martinoval037.a@gmail.com

Valeriya Martynova

applicant of 2 (master's) level higher
education specialty 012 Pre-school
education, SHEI “Donbas State Pedagogical
University”

Room 16, 1 Teacher Str, Sloviansk,
Ukraine, 84112

Tel. .+380508666128

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7621-3334>

e-mail: martinoval037.a@gmail.com